

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Jane Liiv

LASTEVANEMATE ARVAMUSED VÕRU KEELE ÕPETAMISEST
KOOIEELSE LASTEASUTUSES

Bakalaureusetöö

Juhendaja: eesti keele õpetaja Ilona Võik
Kaasjuhendaja: inglise keele algõpetuse õpetaja, koolikorralduse magister Tiia Krass

Tartu 2023

Resümee

Lastevanemate arvamused Võru keele õpetamisest koolieelses lasteasutuses

Väikeste kohtade paikkondlike murrete säilitamine ja edasikandmine on järjest aktuaalsemaks muutuv teema. Murdekeelt on mitmes piirkonnas hakatud õpetama juba koolieelses eas. Pole aga teada, millised on lapsevanemate teadmised murdekeele õpetamisest koolieelses lasteasutuses ning mida nad arvavad Võru maakonna lasteaedades Võru keele õpetamise võimalustest. Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada, kui võrd teadlikud on lapsevanemad Võru keele õpetamisest koolieelsetes lasteasutustes Võru maakonnas ning millised on lapsevanemate hinnangud Võru keele kui olulise kultuuriväärtuse õpetamisele koolieelses lasteasutuses. Eesmärgi saavutamiseks viidi läbi kvalitatiiv-kvantitatiivne uurimus, milles ankeetküsitluse kaudu osales 58 lapsevanemat. Uurimuse käigus selgus, et lapsevanemate teadmised keelekümblusmeetodil töötavast Keelepesast on pigem madalad, aga nende hinnangul on Võru keele kui väärtuse õpetamine koolieelses eas tähtis. Lapsevanemad on Keelepesa rühmade keeleõppega rahul ja väärtustavad keelekümblust koolieelses eas.

Võtmesõnad: väärtuskasvatus, murdekeele õpetamine lasteaias, Võru murre

Abstract

Parents' Opinions about Teaching Võru Language in Kindergartens

The preservation and passing on the local dialects of smaller areas is becoming a more and more relevant topic. In multiple regions, the dialect language has been already taught at preschool age. However, it is not known what parents think about the teaching of the dialect language in kindergartens. The aim of this bachelor's thesis was to find out how aware parents are about the teaching of a language dialect in kindergartens in Võru county and their assessments of teaching Võru language as an important cultural value in the kindergarten. Qualitative-quantitative research was conducted, in which 58 parents participated in the questionnaire. During the research, it was revealed that parents' knowledge of Keelepesa, which works on the language immersion method, is rather low, but in their opinion, teaching Võru language as a value at preschool age is important. Parents are satisfied with language learning in Keelepesa groups and value language immersion at preschool age.

Keywords: values education, teaching of dialect language in preschool, Võru dialect

Sisukord

Sissejuhatus	5
Teoreetiline ülevaade	6
Väärtused	6
Väärtuskasvatus	7
Väärtused koolieelses lasteasutuses	8
Väärtuskasvatus ja rahvakultuur Võru maakonnas	8
Võru murre ja Võru keel kui väärtus	10
Võru murdekeele õpetamise olulisus lasteaias ja väärtuskasvatuse kontekstis	11
Keelekümblus ja selle võimalused Võrumaal	12
Töö eesmärgid ja uurimisküsimused	13
Metoodika	14
Valim	14
Andmekogumine	15
Andmeanalüüs	16
Tulemused	16
Arutelu	22
Töö praktiline väärtus, kitsaskohad, soovitusel	24
Tänuõnad	24
Autorluse kinnitus	25
Kasutatud kirjandus	26
Lisa 1. Küsimustik	
Lisa 2. Vastajate vanuseline jaotus laste vanusega	
Lisa 3. Taustaküsimuste vastused	
Lisa 4. Vastajate seos Võru keelega ja info vastaja Võru keele õppimise kohta	
Lisa 5. Lapsevanemate arvamus Võru maakonnas Keelepesa rühmade piisavusest	

Lisa 6. Rahulolu keeleõppega

Lisa 7. Lisakoormus ja pinget lapsel koolieelses eas Võru keele õppega

Lisa 8. Lapsevanemate toetamine lapse Võru keele õppes

Lisa 9. Teistele lapsevanematele Keelepesa rühma soovitamise

Sissejuhatus

Tänapäeva muutuvus ühiskonnas on oluline, et inimesed oskaksid hinnata ja väärtustada ennast, riiki, kultuuri ja seda, mida tulevased põlvned tagasi vaadates näevad. Olulisel kohal on seejuures väärtused, mida inimesed enda elus kõrgelt hindavad. Väärtused väljendavad inimeste käitumist ja nendest kujunevad inimeste harjumused, mille järgi elatakse (Mitt, 2012). Väärtused ei ole meile kaasa sündinud, need hakkavad inimesel kujunema elu jooksul ja nende kujundamisel on tähtis roll ühiskonnal, haridusasutustel ning eeskätt vanematel või perel, kellega laps koos kasvab. Seejuures ongi üheks oluliseks väärtuste edasiandjaks ka lasteaed, kus valdav osa lapsi veedab palju aega koolieelsest perioodist. Koolieelsed lasteasutused on läbi igapäevaste tegevuste kujunenud väärtuskasvatuse edasiandjaks (Tammik *et al*, 2017).

Väärtuskasvatust kui selgesõnaliselt väljendatud valdkonda ei ole eraldi koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas, see on midagi, mis on põimitud igapäevastes tegevustes ja toimub lasteasutustes isegi kavandamata (Mitt, 2012). Riiklikus õppekavas pole küll väärtuskasvatusest omaette peatükki, aga on toodud väärtused, mida lasteasutused edasi peavad andma. Üheks selliseks on *Mina ja keskkond* valdkonnas välja toodud õppe- ja kasvatustegevuse eesmärk, et laps väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone (Koolieelse lasteasutuse riiklik..., 2008). Kultuur on kultuuriantropoloogia käsitluse kohaselt laiemas tähenduses kindlale ühiskonnale omaste vaimsete ja materiaalsete tunnuste kogum, eluviis ja selle aluseks olevad väärtushinnangud (Rüütel & Tiit, 2005). Kultuuriväärtuste edasikandmise teemat järgnevatele põlvedele tõstatatakse järjest enam. Kultuuriväärtuseks loetakse ka murdeid, mis on mingi inimeste rühma keel.

Lõunaeesti üheks murdeks on Võru murre, mida on peetud ajalooliselt puhtaimaks, millel on säilinud vanad lõunaeesti keelejooned (Hennoste & Pajusalu, 2013). Võru keele kohta saab öelda, et see kuulub regionaal- ja vähemuskeelte alla, nendeks keelteks nimetatakse neid keeli, mida räägitakse riigi mingil territooriumil, aga mis pole ametlikud riigikeeled. Valdavalt räägitakse Võru keelt Kagu-Eestis, kuid tänu inimeste rände esineb seda ka mujal Eestis (Koreinik, 2017). Võrukestele omase keele ja kultuuri säilimiseks on loodud teadus- ja arendusasutus Võru Instituut, mille üheks ülesandeks on Võru keele uurimine, arendamine ja edasiandmine (Võru Instituut, *s.a.*).

Vastavalt sellele, kuidas meie ühiskond ja kultuur on lastele suunatud, mõjutab see tulevikus seda, kuidas meie ühiskond ja kultuur tulevastele põlvedele nähtav on (Nugin &

Veisson, 2005). Teadlikkus Võru keele olemasolust ei tähenda alati selle oskamist.

Väärtuskasvatuse koha pealt on olulisim see, et ei oldaks väärtustest teadlikud, vaid ka elataks nende järgi (Harro-Loit *et al*, *s.a.*). Võru Instituudi Keelepesa pakub keelekümblust, mis on keeleõppe meetod, kus kasutatakse kahte või enam keelt hariduse omandamiseks (Haridus- ja Noorteamet, *s.a.*). Keelepesa rühmade võimaldamine lasteaedades on oluline, sest lapsed omandavad varases eas keele paremini, aidates kaasa kohaliku keele säilimisele ning laiendades keele kasutajaskonda.

Eesti haridusvõrgustikus olevad lasteaiad pidevas muutumises ja järjest enam ollakse valmis ellu viima eri keeleprogramme ja -eesmärke (Brown, 2022). Andes lastele võimaluse varasest east alustada Võru keele õppega, pöörame tähelepanu eristumisele meie keelekonteksti mõistes.

Teoreetiline ülevaade

Väärtused

Väärtus on nähtus, isiku käitumisviis, millest ilmneb tema suhtumine maailma (Eesti Entsüklopeedia, *s.a.*). Sõna „väärtus“ on oma alguse saanud ladina sõnast *valeri* ehk „väärt olema“ (Sutrop, 2009). Üldiselt tuntud seletuste kohaselt on väärtused millelegi või kellelegi suunatud tegevus, mõte, tunne, mis juhib meie toimimist (Harro-Loit *et al.*, *s.a.*). Tänapäeva muutuv ja kiire ühiskonnas on järjest enam vaatluse all inimeste väärtused. Väärtuste all peetakse tavapäraselt silmas seda, mis on inimese elus kõrgelt hinnatud, kuid mis võib igal inimesel olla täiesti erineva nägemuse all kujunenud (Tammik *et al.*, 2017). Väärtused on kui millegi aluseks olev idee, sisemine hoiak või seisukoht – inimese kindlad põhimõtted, ideaalid, veendumused ja käitumisprintsüübid. Väärtused väljendavad inimeste käitumist ja nendest kujunevad inimeste harjumused (Mitt, 2012). Kellelgi ei ole väärtusi kujunenud siia ilma sündides, need tekivad meid ümbritsevast ühiskonnast ja keskkonnast.

Paljude uuringute seisukohad on, et põhiväärtused kujunevad varases lapsepõlves, umbes kaheksandaks eluaastaks (Mitt, 2012). Lastele annavad väärtusi edasi täiskasvanud, tehes seda teadlikult või alateadlikult. Esimeste väärtuste omandamine saab alguse kodust, edasi lasteaiast ning koolist, kuid lapse kasvades võivad hakata tema väärtusorientatsioonid muutuma tulenevalt meediast, kaaslastest ja muust ühiskonnast (Tammik *et al.*, 2017). Väärtuste edasi andmine on see, mida õpetuse ja õppimise käigus tehakse või tegemata jäetakse (Parder & Hirsnik, 2020).

Tartu Ülikooli Eetikaveeb jaotab väärtusi mitmel viisil, näiteks allolevate tüüpide järgi:

- bioloogilis-füüsilised väärtused (elu, tervis, keskkond jt);
- sotsiaalsed-poliitilised väärtused (vabadus, õiglus, sallivus, kultuuriline mitmekesisus, õiguspõhisus, võrdõiguslikkus, rahvuslus, patriotism, keel, demokraatia jt);
- moraalsed väärtused (ausus, hoolivus, headus, töökus, väärikus, lugupidamine jt);
- esteetilised väärtused (ilu, kunst) (Harro-Loit *et al.*, *s.a.*).

Last ümbritsev väärtuskeskkond on inimesed, kellega laps kokku puutub ja tegevused, mis last mõjutab (Mitt, 2012). Sellest tulenevalt on lasteaed oluline väärtuskeskkond, mis saab väärtuskasvatuse kaudu säilitada järjepidevust ja kultuurilist identiteeti.

Väärtuskasvatus

Iga inimese minapilt hakkab kujunema juba varasest lapsepõlvest, mil hakkavad tekkima ka inimese väärtused, mida talle edasi antakse. Väärtuste edasi andmine toimub vanemate, lasteasutuse, kooli kui ka ühiskonna mõjul (Tammik *et al.*, 2017). Esimesed arusaamad laste sotsiaalsetest väärtustest kujunevad välja juba ainuüksi sellest, kuidas last koheldakse ja kuidas ümbritsevad inimesed käituvad (Caplan & Caplan, 1983). Üheks oluliseks väärtuskasvatuse edasiandjaks on kujunenud koolieelsed lasteasutused läbi igapäevaste tegevuste (Tammik *et al.*, 2017).

Margit Sutrop on kirjutanud, et väärtuskasvatus on protsess, millega algselt saab laps teadlikuks oma väärtustest ja võrdleb enda väärtusi teiste omadega ning hiljem hakkab endale oma väärtusi peegeldama (Sutrop, 2009). Väärtuskasvatuse protsess hõlmab endas väärtuste mõistmist mitte ainult enda, vaid ka teiste väärtuste osas, nende üle mõtlemist, arutamist ja väärtuste harjutamiseks ja kasutamiseks sobilike tingimuste loomist (Parder & Hirsnik, 2020). Väärtuskasvatuses on oluline, et kõik osapooled selles protsessis oskaksid tekitada usalduse ja koostöö omavahel ning mõistaksid väärtuskasvatust ühte moodi (Tammik *et al.*, 2017). Vaatamata sellele toimib väärtuskasvatus kogu aeg ning ei sõltu sellest, kas seda teadvustatakse või mitte. Olulisem on see, et teadvustatud ja kindla korra järgi toimunud väärtuskommunikatsiooni toimumisel saab rääkida eesmärgipärasest väärtuskasvatusest (Kuurme, 2011).

Tartu Ülikooli Eetikaveebis on kirjutatud, et väärtuskasvatus peaks täitma nelja ülesannet:

- 1) õpetama enda ja teiste väärtusi ära tundma, märkama (kus väärtused avalduvad?);
- 2) suunama reflekteerima väärtuste üle (kas need on head väärtused? millised võivad olla nende väärtuste järgi tegutsemise tagajärjed?);
- 3) võimaldama voorusi praktiseerida (harjutades kujuneb iseloom);
- 4) olema väärtuste avaldumise peegliks (tagasiside toetab moraalset arengut) (Harro-Loit *et al.*, *s.a.*).

Lühidalt öeldes kõik see, mis võib mõjutada õppija väärtushinnanguid ja hoiakuid, käib väärtuskasvatuse alla (Schihalejev, 2012).

Väärtused koolieelses lasteasutuses

Väärtuskasvatus toimub lasteaias pidevalt, vaatamata sellele, kas see on kavandatud või mitte. (Mitt, 2012). Ühtlasi on õppekavade koostamise protsessis üks olulisema tähtsusega see, milliseid valikuid teha ja mida väärtuseks üldse pidada (Jürimäe & Treier, 2008). Koolieelse lasteasutuse õppekavadesse on põimitud väärtuskasvatus läbiva teemana. Vaatamata sellele, et peamine vastutus lapse väärtuskasvatuses on kodul, on pandud suur roll lasteasutustele oluliste väärtuste edasikandmise eest (Tammik *et al.*, 2017). Lasteaial ja algkoolil on tähtis roll laste arengule kaasaaitamises ning nende väärtuste kujundamisel, tegeledes igapäevaselt väärtuskasvatuse arendamisega. Lasteasutustes ei õpetata väärtuskasvatust lastele väärtustest rääkides, vaid lapsed võtavad väärtusi täiskasvanute hoiakute, eeskuju, keeldude-käskude ja tegevuste kaudu (Mitt, 2012). Õpetaja peab teadma oma väärtusi ja veel olulisem on oma väärtustest lähtuvalt ka käituda. Peab arvestama, et lastele väärtuste edasiandmisel on õpetaja isiklikud väärtused tähtsad õpetajate enesetõhususe ennustajad (Barni *et al.*, 2019). Väärtuste kujunemine on pikk protsess, õpetajal on lasteaiataustal selles väga tähtis roll. Õpetajad peaksid selles osas suutma aidata lapsel aru saada kultuuri vaimsest sisust (Kuurme & Veisson, 2010).

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas on õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkides välja toodud, et üldeesmärgiks on kodu ja lasteaiataustal laste areng kõige kõrgemal ja järjepidev protsess. Üldeesmärgist lähtuvalt on määratletud, et õppe- ja kasvatustegevus toetab lapse mitmekülgset arengut, mille resultaadil kujunevad lapsel ühtne ja eluterve pilt eneseteadvusest, teda ümbritsevast maailmast, käitumisnormidest, tekib südikus ja mõistmine elutervest maailmast ning arenevad lapse üldoskused. (Koolieelse lasteasutuse riiklik..., 2008). Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas ei käsitleta eraldi väärtuskasvatuse osa, kuid väärtusi võib leida üldoskuste, õppe- ja kasvatusvaldkondade eesmärkide alt (Tammik *et al.*, 2017). Sõltumata riiklikust õppekavast ja lasteasutusest endast on kõige olulisemaks täiskasvanute ja laste ning laste endi omavaheline koostöö väärtuskasvatuse seisukohalt (Tammik *et al.*, 2017).

Väärtuskasvatus ja rahvakultuur Võru maakonnas

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas on õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimise põhimõtete all sätestatud eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride

eripäraga arvestamine. Valdkonnas *Mina ja keskkond* on eraldi välja toodud õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks, et laps väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone (Koolieelse lasteasutuse riiklik..., 2008). Eesti haridusvisioon aastaks 2035 (Sutrop *et al.*, 2019) märgib, et hariduse kultuuriline väärtus tuleb esile põlvest põlve edasi antavate uskumuste, väärtuste ja traditsioonide kaudu.

Sõna „kultuur“ tähendab inimühiskonna loova mõtte ja sellest tuleneva tegevuse tulemuste kogumit ning samast ajajärgust pärinevate ühiste iseloomulike tunnustega muististe rühma teatud territooriumil. Sõna „rahvakultuur“ tähendab rahva pärimuslikku ainelise ja vaimse kultuuri ning kommete kogumit (Eesti Keele Instituut, *s.a.*). Kultuuriantropoloogia käsitluse kohaselt on kultuur laiemas tähenduses kindlale ühiskonnale omaste vaimsete ja materiaalsete tunnuste kogum, eluviis ja selle aluseks olevad väärtushinnangud. Rahvakultuuril on kindel sisu ja roll ühiskonnas (Rüütel & Tiit, 2005).

Maailmas räägitakse järjest enam kultuuriväärtuste edasiandmisest järgnevatele põlvkondadele, et neid meie pärimuse edasikandjateks teha. Kultuuriväärtuseks loetakse ka murdeid. Murded ehk dialektid on mingi inimrühma keel. Murded jagunevad kaheks grupiks: sotsiolektideks ehk sotsiaalmurreteks ning regionaalseteks dialektideks ehk kohamurreteks. Muistse lõunaeesti murde jätkajaks peetakse Võru murret, mis on ajalooliselt puhtaim. Võru murdes on eelkõige säilinud vanad lõunaeesti keelejooned (Hennoste & Pajusalu, 2013). Urmas Sutrop on kirjutanud, et Võru keel on eesti kirjakeelest jäänud kõige kaugemaks võrreldes teiste lõunaeesti murretega (Sutrop, 2000). Väärtuskasvatuse kontekstis on oluline põlise piirkonnakeele – Võru keele kui kultuuriväärtuse alalhoidmine ja edasikandmine.

Võrumaa on koht Lõuna-Eestis, kus inimesed räägivad lisaks eesti keelele Võru keelt. Võru keelt on räägitud vähemalt paar tuhat aastat. Eesti Rahvakultuuri keskuse lehel on kirjas, et Vana-Võromaa elanikkonna identiteedi ja põlisuse uurimine 1998. aastal näitas, et kaks kolmandikku tööealisest elanikkonnast on põlised (vähemalt kolm põlvkonda Vana-Võromaal elanud). Kuigi Vana-Võromaa on viimase 90 aasta vältel olnud administratiivselt killustatud, selgus uuringust, et rahva mälu on tugevalt püsinud teadmine, et ollakse võrukene ja kõneldakse Võru keelt (Eesti Rahvakultuuri Keskus, *s.a.*). Võrukestele omase keele ja kultuuri säilitamiseks on 1995. aastal Kultuuriministeeriumi juurde loodud teadus- ja arendusasutus Võru Instituut (Võru Instituut, *s.a.*). Võru Instituudi põhimääruse järgi on nende tegevuse eesmärgiks arendada teadus- ja arendustegevust Võrumaale eriomastes küsimustes, üheks selliseks tegevuseks on kohaliku keele eripära uurimine, arendamine ja edasiandmine (Võru Instituudi põhimäärus, 2004).

Võru murre ja Võru keel kui väärtus

Eesti murrete kujunemine on toimunud mitmete ajajärgude jooksul kuni 17. sajandini. Eesti murrete kujunemise aluseks on olnud vanad läänemeresoome hõimukeeled. Eesti keelealal saab eristada kahte peamist murret: põhjaeesti ja lõunaeesti murret. Murdepiir kahe Eesti peamurde vahel on väga selge. Eraldi jaotus on ka lõunaeesti murdealal, mis jaguneb Mulgi, Tartu ja Võru murdeks. Võru murdeala hõlmab valdava osa Kagu-Eestist, moodustades lõunaeesti murde peamise osa. Võru murre on eesti kirjakeelest kõige erinevam, kuid häälduslikult on Võru murrakud kõige uuenduslikumad (Hennoste, 2002). Võru keelel on mitmeid erijooni, mida põhjaeesti murretes ei esine, samuti on mõningad erijooned ainulaadsed kogu läänemeresoome keelealal (Saar, *s.a.*).

Võru keele kohta saab öelda, et see kuulub regionaal- ja vähemuskeelte alla, nendeks keelteks nimetatakse neid keeli, mida räägitakse riigi mingil territooriumil, aga mis pole ametlik riigikeel. Valdavalt räägitakse Võru keelt Kagu-Eestis, kuid tänu inimeste rändele esineb seda ka mujal Eestis (Koreinik, 2017). Murde väljarändamine keelealast ei ole probleemiks, eriti inimeste seas, kes seda väärtustavad ja edasi kannavad. Probleemiks võib olla murrete tihe kokkupuude teiste murretega, mis võivad tekitada aja jooksul murretes suuri muutusi (Lehto, 1996). Võru murret peetakse Eestis üheks kõige arhailisemaks ja ajaloolises plaanis kõige puhtamaks keelekujuga keeleks (Pajusalu, 2020). Väikeste paikkondade kohamurded, mis on tihti ohustatud, peaksid olema kaitstud hääbumise eest, võttes kohamurrete õppimise haridussüsteemi üheks osaks.

Kohalikud murded on kui väärtus omaette, nende elushoidmine on suur töö, et nad ei kaoks. Kohamurded on olnud kunagi ainsad allkeeled, mida inimesed rääkisid. 19. sajandi teisel poolel tekkis eestlaste kui rahvuse ühisidentiteet, misjärel hakkasid kohalikud dialektid nõrgestuma. Isegi 20. sajandi alguses tegeldi teadlikult murrete kadumist soodustavate tegevustega (Pajusalu, 2020). Teiselt poolt ei saa murrete kui väärtuse juures tähelepanuta jätta seda, et ainuüksi murrete taaselustamisest ei piisa, riiklikult peab tähelepanu pöörama ka kõnelejate ja kogukondade identiteedile (Hornberger, 2011).

Läbi aegade on olnud väga erinevad arusaamad asjaolust, kas on Võru keel või Võru murre – argumente on nii ühe kui teise poolt. Võru Instituudi eestvedamisel on toimunud Võru keelestandardi loomine, millega on kujundatud Võru keelel ka kirjakeel. 1995. aastal kokku lepitud Võru-Setu keele ortograafias on tänaseks tehtud lihtsustusi keele kasutamiseks (Koreinik, 2015).

Võru keele säilimiseks on Võru Instituudi eestvedamisel alates 2009. aastast hakatud tegema keelepasaõpet. Keelepasaõppes keskendutakse Võru keele säilitamisele ja õpetamisele

(Kabun, 2019). Täpselt samal aastal on Võru keel kantud UNESCO ohustatud keelte nimekirja (Võru Instituut, *s.a.*). Juba 2011. aastaks laienes Võru keelepesa Võru maakonna kolme munitsipaallasteaeda eesmärgiga jõuda 3-6 aastaste lasteni Võru keele õppega (Koreinik, 2017).

Võru murdekeele õpetamise olulisus lasteaias ja väärtuskasvatuse kontekstis

Meie lapsed on elujõulise, kestliku ja vastupidava ühiskonna alus, mis toob esile tegelikud väärtused ja nende püsivuse. Vastavalt sellele, kuidas meie ühiskond ja kultuur on lastele suunatud, mõjutab see tulevikus seda, kuidas meie ühiskond ja kultuur tulevastele põlvedele on nähtav (Nugin & Veisson, 2005). Põlvkondlikku keeleülekannet toetav oluline keelekasutusvaldkond on haridus. Oluline on põimida Võru keel Võru keelealas riiklikesse õppekavadesse ja seda mitte ainult valikainena. Praegu on see mitteformaalne, mida valdavalt veavad eest keeleaktivistid. Võru keele kasutus üldhariduskoolides on võimalik, kuna kuulub valikainena riiklikku õppekavva, kuid kahjuks on osalejate arv väike (Koreinik, 2015). Oletada võib, et väärtustades rohkem Võru keelt ja alustades koolieelses lasteasutuses Võru keele õppega, oleks Võru keel rohkem hääbumise eest kaitstud. Võru keel on sama tähtis nagu eesti keel, mis peaks kindlustama meie keele, kultuuri ja rahvuse kestlikkuse tulevastele põlvkondadele. Seda ütleb ka Eesti Vabariigi põhiseaduses, kus on määratletud riigi kohustusena kindlustada meie keele, kultuuri ja rahvuse kestlikkus tulevikus (Eesti Vabariigi põhiseadus, 1992). Eesti haridusvisioonis aastaks 2035 (Sutrop *et al.*, 2019) on tähendatud, et kultuuri kestlikkus vältab läbi hariduse, hariduses on õppijad teatavas seoses mineviku, tuleviku ja olevikuga.

Järjest enam pööratakse tähelepanu kakskeelsusele, mitmekultuurilisele haridusele - ka Võru keel on kui kakskeelsuse või mitmekultuurilisuse osa. Eesti Keele Instituudi ühendsõnastiku kohaselt on kakskeelsus kahe keele omandamine emakeelena ja nende võrdne valdamine või kahe keele võrdne kasutamine ja tunnustamine ühiskonnas (Eesti Keele Instituut, *s.a.*). Kakskeelsuse mõiste asemel on teadlased järjest enam keeleökoloogiat puudutavates uurimustes kasutusele võtnud transkeelsuse mõiste (Brown, 2022).

Eesti keele ja kultuuri õpetamine muust rahvusest lastele ei ole ainuüksi multikultuuriline haridus, seda võib käsitleda kui mitmekülgselt positiivset õpikogemust (Tuuling, 2012). Võru keele ja eesti keele oskust kakskeelsuseks pidades on tähtis alus teadmisel, et kui laps hakkab keelt õppima varases eas, ei teki tal probleeme keelte õppimisel ega nende sassi ajamisel (Lunjova & Maiberg, 2012). Vaatamata sellele, kas räägime kakskeelsuse all kahest erinevast riigikeelest või eesti riigikeelest ja Võru keelest

kakskeelsuse kontekstis, on lapse puhul kakskeelsuse oskus hindamatu väärtus (Lunjova & Maiberg, 2012). Varasemad uuringud on viidanud kakskeelsuse positiivsele mõjule.

Kakskeelsetele laste teise keele õpetamine mõjutab laste kognitiivsete võimete arengut, mis näitab, et ka Võru keele õpetamine on lasteaias oluline (Chondrogianni *et al.*, 2017).

Ülemaailmseks muutuv as ühiskonnas on järjest tähtsamaks tõusnud mitme keele õppimine juba koolieelses eas (Gusjuk *et al.*, 2022). Ühiskondlik mitmekeelsus näitab suunda riigis keelelisele mitmekesisusele, individuaalne mitmekeelsus näitab aga inimese oskust kasutada mitut keelt ja osata teisi keeli peale emakeele (Maher, 2017). Seetõttu on oluline nii ühiskondlikus kui inimlikus mõttes alustada keelte õppimist võimalikult varakult.

Keelekümblus ja selle võimalused Võrumaal

Keelekümblus on keeleõppe meetod, kus kasutatakse kahte või enam keelt hariduse omandamiseks (Haridus- ja Noorteamet, *s.a.*). Sõna „keelekümblus“ tähendab keeleõppimise meetodit, mille puhul omandatakse vähemalt pool õppemahust teises keeles (Eesti Keele Instituut, *s.a.*). Eesti kontekstis on pööratud järjest enam tähelepanu kakskeelsusele ja keelekümblusele, kuid seda peamisele eesti-vene keele taustal.

Keelekümbluse kohta Võru keele ja Keelepesa kontekstis puuduvad põhjalikumad ja uuemad käsitlused ja uurimused. Eespool juba välja toodud Võru Instituudi poolt algatatud Keelepesa rühm on üks selliseid, mis pakub Võru keelealal keelekümbluse võimalust lasteaedades. Keelepesa lastehoius, rühmas või lasteaias räägitakse Võru keelt, lisaks keeleõppele antakse lastele ülevaade kohalikust kultuurist ja kommetest. Võru keelepesaga on juba liitunud mitmed Võrumaa lasteaiad ja paar Põlva lasteaeda (Võru Instituut, *s.a.*). Keelepesa arengukavas on aastateks 2020-2030 märgitud, et kui keele edasiandmine on põlvkondade vahel nõrgestatud, on vajalik selle säilimiseks võtta kasutusse teistsugused meetmed. Keelepesa on seda eesmärki oma missiooniga täitmas.

Õppeasutustes õpetatavate ainete ja sisu võimalus ja valik võivad oleneda väärtushinnangutest, mida peetakse ühiskonnas esmatähtsaks (Sutrop, 2015). Tahe lapsevanemate poolt, kes ise Võru keele mittevaldajatena soovivad oma lastele Võru keelt õpetada ja võimaldada õppida, on suur väärtus Keelepesa säilimisele ja edasi arendamisele (Keelepesa arengukava, 2020-2030 *s.a.*). Laihi (2017) on toonud oma magistritöös välja Koltasaami keelepesade osas mitmeid jooni, mis sarnanevad võrukeelse keelepesaga. Koltasaami keelepesad annavad lisaks tavapärasele lapsehoiuteenuse pakkumisele lisaväärtuse ka paikkondliku keele ja kultuuri taaselustamise kaudu. Keelepesade võimaluse säilimine sõltub suuresti kogukonna toetusest, suhtumisest kohaliku keele ja kultuuri

alalhoidmisse ja kasutamisse (Laihi, 2017). Keelepesa rühmade võimaldamine lasteaedades on oluline, sest lapsed omandavad varases eas keele paremini ja keele kasutajaskonna laiendamine aitab kaasa kohaliku keele säilimisele.

Kabun on 2019. aastal uurinud magistritöö raames Võru keelepesa laste Võru keele oskust, milles vaatles ja küsitles kaks aastat Võru Keelepesa rühmas osalenud 5-7aastaseid lapsi. Uurimuse lõpuks jõudis Kabun järeldusele, et laste kaheaastasel keeleõppel on nende laste Võru keel suhtluskeelena välja kujunemas (Kabun, 2019). Tähtis on oma keelt ja kultuuri hoida, kasutada võimalusi, mida selleks pakutakse, lastele näiteks Keelepesa rühma võimaldamist. Keele ja kultuuri säilimiseks on oluline, et inimesed seda kasutaksid ilma piinlikkust tundmata, oma keelt häbenedes ei ole selle tulevik jätkusuutlik (Ojar, 2005).

Töö eesmärgid ja uurimisküsimused

Varasemalt on samuti uuritud bakalaureuse- ja magistritöodes Võru keele ja Keelepesaga seotud teemasid. Näiteks Kabun (2019) uuris Võru keelepesa laste Võru keele oskust, Tigas (2013) uuris vanal Võrumaal elavate laste murdekeele õppimise toetamist pärimuskultuuri tutvustamise kaudu ühe Põlva lasteaia näitel ja Mosen (2011) uuris rahvuskultuuri väärtuskasvatuse osana lasteaias. Autorile teadaolevalt ei ole varasemalt uuritud lastevanemate arvamust Võru keele õpetamisest koolieelses lasteasutustes.

Tuginedes eeltoodule on käesoleva töö uurimisprobleem järgmine: pole teada, millised on lapsevanemate teadmised murdekeele õpetamisest koolieelses lasteasutuses ning mida nad arvavad Võru maakonna lasteaedades Võru keele õpetamiste võimalustest. See teadmine aitaks nii Võru Instituudi Keelepesal kui ka lasteaedadel paremini lapsevanemaid oma töösse kaasata, neid teavitada ja saadud infot oma tegevuse kavandamisel arvestada.

Bakalaureusetöö teema valikul oli autori kui lapsevanema jaoks määravaks tema vähene kokkupuude Võru keelega ja puuduv teadmine tema lapse lasteaias tegutsevast Keelepesa rühmast. Et samas olukorras võivad olla ka teised lapsevanemad, on oluline saada konkreetset infot lapsevanemate arvamustest Võru keele õpetamise kohta. Nii lapsevanema kui uurijana seadis bakalaureusetöö töö autor töö eesmärgiks välja selgitada, kui võrd teadlikud on lapsevanemad Võru keele õpetamisest koolieelsetes lasteasutustes Võru maakonnas ning millised on lapsevanemate hinnangud Võru keele kui olulise kultuuriväärtuse õpetamisele koolieelses lasteasutuses.

Lähtuvalt töö eesmärgist püstitas autor eesmärgi saavutamiseks kolm uurimisküsimust.

1. Millisel määral on Võru maakonna lapsevanemad teadlikud Keelepesa rühmast ja Võru keele õpetamisest Keelepesa rühmades?
2. Kuivõrd oluliseks peavad lapsevanemad Võru keelt kui kultuuriväärtust ja Võru keele kui väärtuse õpetamist koolieelses eas?
3. Kuidas hindavad lapsevanemad Võru keele õpet Keelepesas?

Metoodika

Lähtudes bakalaureusetöö eesmärgist ja uurimisküsimustest viis töö autor läbi kvalitatiiv-kvantitatiivse uurimuse. Kvalitatiiv-kvantitatiivne uurimistöö sisaldab erinevaid tunnuseid kvantitatiivsest ja kvalitatiivsest uurimistööst (Õunapuu, 2014). Metoodika valikul lähtus autor sellest, et andmete kogumisel kasutatud ankeetküsitluses olid kinnised ja poolavatud küsimusi, mida analüüsiti kvantitatiivselt, kui ka avatud küsimused, mida analüüsiti kvalitatiivselt. Tulenevalt kavandatud suurest valimist planeeris autor kvantitatiivset metoodikat, mille tulemusel saab üldnäitajate kaudu välja tuua arvandmeid. Lisaks kasutas töö autor kvalitatiivset metoodikat, et saada uuringus osalevate lapsevanemate arvamusi, mille läbi mõista ja seletada nende mõtteid (Õunapuu, 2014).

Valim

Valimi valikul lähtus töö autor bakalaureusetöö eesmärgist välja selgitada, kuivõrd teadlikud on lapsevanemad Võru keele õpetamisest koolieelsetes lasteasutustes Võru maakonnas ning millised on lapsevanemate hinnangud Võru keele kui olulise kultuuriväärtuse õpetamisele koolieelses lasteasutuses. Uurimus viidi läbi Võru maakonna üheksas lasteaia, kus tegutseb Keelepesa rühm. Peamiseks uuritavate valiku kriteeriumiks oli see, et tegemist oleks Võru maakonna lasteaia lapsevanematega, kus tegutseb Keelepesa rühm. Küsitlus viidi läbi nende lasteaedade Keelepesa rühmade ja sama lasteaia ühe sama vanuses tavarühma lapsevanemate seas. Tegutsevad Keelepesa rühmad leidis töö autor Võru Instituudi kodulehelt koos laste vanuse ja arvuga lasteaia rühmades. Tulemuste võrdlemiseks valis töö autor uuritavateks Keelepesa rühmade ning sama vanusega tavarühma lapsevanemad. Töö autor leidis, et tegu on eesmärgipärase ettekavatsetud mittetöenäosusliku valimiga. Ettekavatsetud valimi korral valitakse uuritavad vastavalt kindlatele kriteeriumitele (Õunapuu, 2014).

Töö autor viis enne uuringut läbi prooviuringu nelja lapsevanemaga, kelle lapsed käivad lasteaedades, kus tegutseb Keelepesa rühm. Kahe lapsevanema lapsed õpivad Keelepesa rühmas ja kahe lapsevanema lapsed õpivad sama lasteaia tavarühmas.

Prooviuringu eesmärgiks oli välja selgitada, kas uurimismaterjal on arusaadav ja üheselt mõistetav. Prooviuringu läbiviimiseks kasutati mugavusvalimit, sest töö autor pöördus talle tuttavate lapsevanemate poole, kes kuulusid uuringu sihtrühma. Mugavusvalimis kasutatakse uurijale kergesti kättesaadavaid liikmeid, näiteks tuttavaid (Õunapuu, 2014).

Prooviuringus vastanud lapsevanemad andsid lisaks küsimustikule vastamisele suulise tagasiside küsimuste arusaadavuse kohta. Ühelgi prooviuringus vastanud liikmel ei tekkinud küsimustele vastates segadust ja kõigi jaoks olid küsimused üheselt mõistetavad. Prooviuringu tulemusel ei korrigeeritud küsimustikku. Lõplikust uuringust prooviuringus osalenud lapsevanemad kokkuleppel uurijaga enam lisaks osa ei võtnud, prooviuringu andmed kaasati uuringu andemetesse.

Autor saatis üheksa Keelepesa rühmaga lasteaia direktorile e-kirja palvega edastada veebipõhine küsimustik Keelepesa rühma lapsevanematele ja samas vanuses tavarühma lapsevanematele. Uurija sai vastuse kolmelt lasteaia direktorilt, kes olid küsimustikud edastanud lapsevanematele. Uurija edastas viiele lasteaiale ka kordusteate, kui küsimustikule vastanuid oli 54. Peale kordusteate edastamist oli veebipõhisele küsimustikule vastanud kokku 58 lapsevanemat.

Andmekogumine

Andmete kogumiseks koostas töö autor küsimustiku, mis oli veebipõhiselt täidetav ja mõeldud lapsevanematele (vt lisa 1). Küsimustiku koostamisel lähtus autor töö teoreetilisest osast ning uurimuse eesmärgist ja uurimisküsimustest. Küsimustiku koostamiseks kasutas autor Google Forms'i keskkonda, milles oli mugav küsimustikku koostada ja küsitletavatele veebilingina vastamiseks edastada. Veebiküsitlus on veebikeskkonnas olev küsitlus, kus vastajale edastatakse link, mille kaudu saab küsitluskeskkonda (Beilmann, 2020).

Küsimustik on jaotatud uurimisküsimuste alusel kolme plokki: esimene plokk oli taustaandmete kohta, teine plokk oli seotud Võru keele, Keelepesa ja keele õppimisega ning kolmas plokk oli mõeldud ainult nendele lapsevanematele, kelle laps käib Keelepesa rühmas. Küsimustikus oli kokku 33 küsimust, millest 10 olid taustaandmete küsimused, 12 olid Võru keele, Keelepesa ja keele õppimise kohta ning 11 olid lastevanematele, kelle laps käib Keelepesa rühmas. Küsimustikus kasutas töö autor kinniseid, poolavatud ja avatud küsimusi. Kõige suurem osa küsimustest olid kinnised küsimused, mida oli küsimustikus 23, millele järgnesid poolavatud küsimused, mida oli 8, ja ainult kaks küsimust olid avatud küsimused.

Uurija informeeris lasteaedadesse saadetud e-kirjas lasteaedade direktoreid, et küsitlus on anonüümne ning küsitluses vastanud lapsevanemaid ei seostata lasteaedadega.

Veebiküsitluse informatiivses ja tutvustavas osas oli vastajatele info, millega seoses küsimustikule vastatakse, kui palju kulub vastamiseks orienteeruvalt aega ning et küsitlus on anonüümne ja vastuseid ei seostata vastaja isiku ega lasteaiaga. Küsimustikule vastamine oli vabatahtlik. Küsitlusuuringu läbiviimisel lähtus töö autor uurimustöö eetikast, andes infot, et andmeid kasutatakse bakalaureusetöös anonüümselt (Beilmann, 2020). Küsitlus viidi läbi perioodil 6.02.2023-23.02.2023.

Andmeanalüüs

Küsimustikest saadud andmete analüüsimiseks kasutati nii kvantitatiivset kui ka kvalitatiivset uurimisviisi. Kvalitatiivset andmeanalüüsi kasutatakse küsimustikus kahe avatud küsimuse analüüsimiseks. Avatud küsimuste vastuste puhul koondati lapsevanemate sarnased vastused ja jaotati nelja teemasse.

Veebiküsimustiku tulemused kanti Microsoft Exceli programmi, milles korrastati küsimustiku andmed. Küsimustiku andmete korrastamisel muudeti andmetabelis sõnalised tunnuste väärtused ja kodeeriti need numbrilisteks. Võttes arvesse, et küsimustikus olid vastusteks peamiselt sõnalised tunnused, oli kodeerimine ajamahukas töö, milleks kulus 6 tundi. Korrektsuse huvides koostati kaks eraldi dokumenti, millest ühel oli kodeeritud väärtustele ka tähendused juurde kirjutatud. Microsoft Excelis korrastatud andmetabelis olevate andmete edasiseks analüüsimiseks kasutas töö autor Microsoft Excelit.

Tulemused

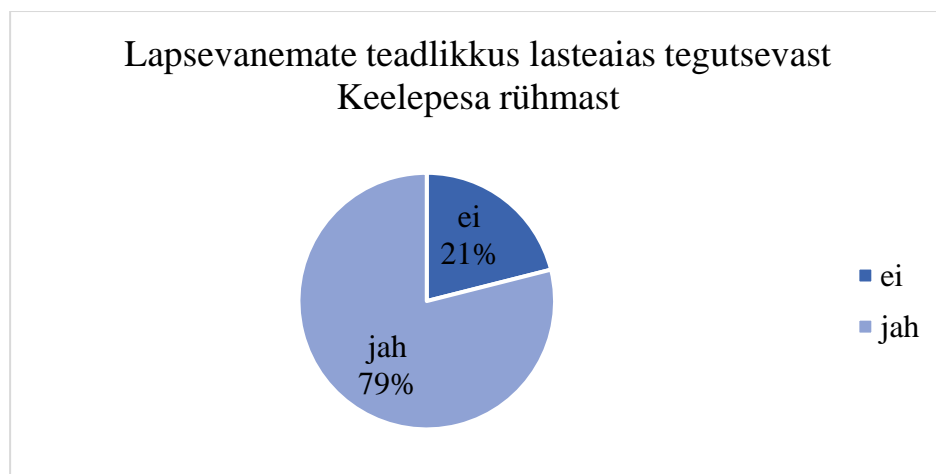
Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, kuivõrd teadlikud on lapsevanemad Võru keele õpetamisest koolieelsetes lasteasutustes Võru maakonnas.

Anonüümsuse tagamiseks ei olnud lapsevanemad seotud konkreetse küsitluses osaleva lasteaiaga. Vastused on välja toodud üldistatult Võru maakonnas asuvate Keelepesa rühmadega lasteaedade kaupa. Järgnevalt esitatakse saadud tulemused uurimisküsimuste kaupa. Tulemuste illustreerimiseks kasutatakse tabelleid ja jooniseid. Mõningate küsimuste juures ei olnud vastusevariantide lisamine vastaja kohta piiratud ja üks vastaja sai valida mitu varianti. Vastused on tabelites ja joonistes toodud vastajate kaupa, ühe vastaja poolt mitu lisatud vastust on tabelis eraldatud semikooloniga. Veebiküsimustikule vastas 58 lapsevanemat, millest üks küsimustikule vastaja on edastanud täiesti tühja küsimustiku ilma vastusteta. Edasistes tulemustes on autor kajastanud 57 vastajat. Küsimustikule vastas 29

lapsevanemat, kelle laps käib Keelepesa rühmas, ja 28 lapsevanemat, kelle laps käib Keelepesa rühmaga lasteaia tavarühmas (lisas 4 joonis 4).

Taustaküsimuste tulemusel selgus vastanute sugu, vanus, nende laste vanus, kas vastaja on põline võrumaalane või mujalt pärit, ja teisi Võru keelega seotud teemasid. Vastajate ja laste vanuselist ülevaadet illustreerivad lisas 2 tabel 1 ja joonis 1. Küsimusele, vastajatest 49 olid põlised võrumaalased, 4 olid pärit Põlvamaalt ning Pärnumaalt, Kuremaalt, Järvamaalt ja Tartust oli igast paigast pärit üks vastaja. Põliste võrumaalaste osakaal koguvastajatest moodustas 86%. Autor küsis lapsevanematelt, kas nad on teadlikud Võru keele kui Lõuna-Eestis ühe kasutatavama keele eripärast. Üks vastustest oli eitav ja vastaja oli põline võrumaalane. Küsimused Võru keele kohta ja vastajate vastused küsimustele on välja toodud kokkuvõtlikult lisas 3 tabelis 2. Vastajate enda Võru keelt õppimise vastustest selgus, et 56% on ainult koduses keskkonnas Võru keele selgeks õppinud (lisas 4 tabel 3). Kõikidest vastajatest ainult 1% ei ole üldse seotud Võru keelega (lisas 4 tabel 4).

Küsimustiku teises osas andsid vastajad vastuse küsimustele, mis on seotud Võru keele, Keelepesa ja keele õppimisega. Küsimustiku vastustest selgus, et 47 lapsevanemat teadsid ja 10 lapsevanemat ei teadnud, mis on Keelepesa rühm. Lapsevanemate teadlikkuse tulemused lasteaia tegutsevast Keelepesa rühmast võtab kokku joonis 3.

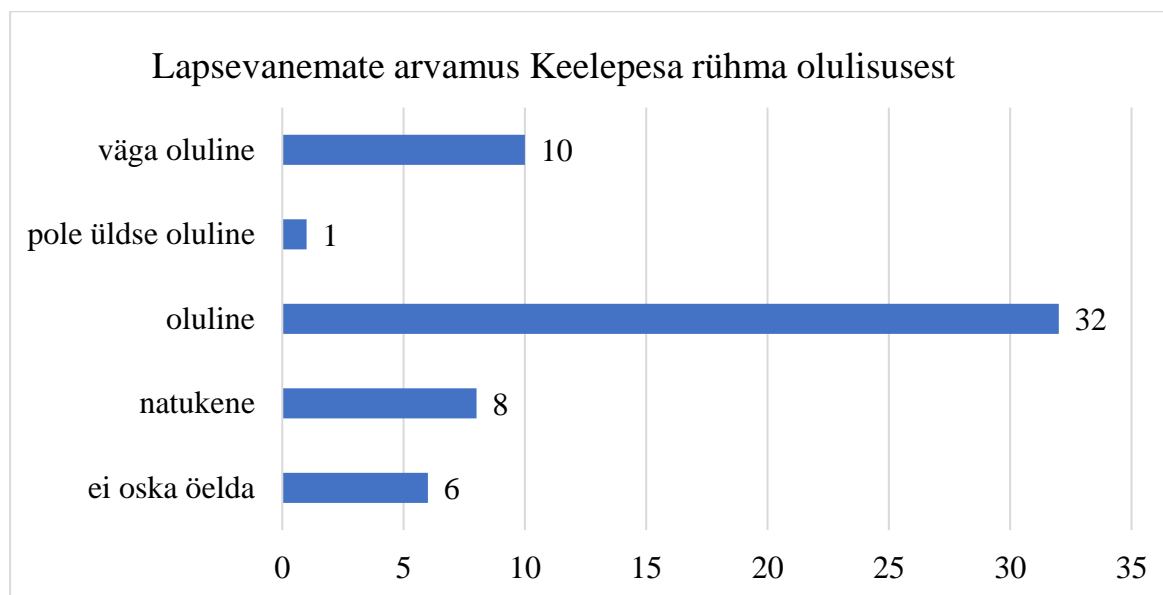
Joonis 3. Lapsevanemate teadlikkus lasteaia tegutsevast Keelepesa rühmast (n = 57).

Lapsele lasteaia valikul Keelepesa rühma olemasolu lasteaia mängis rolli ainult kahele lapsevanemale, vastuseid illustreerib tabel 5.

Tabel 5. Keelepesa rühma roll lapse lasteaia valikul (n = 57).

Vastused	Vastajad
Ei olnud üldse oluline ja ei uurinud selle kohta.	19
Ei teadnud sellest last lasteaeda pannes midagi.	31
Uurisin selle olemasolu lasteaedades, aga ei olnud määrav valikul.	2
Oli väga oluline ja valik sai lähtuvalt selle olemasolust tehtud.	2
Muu: Sain sellest hiljem teada, et selline tore asi.	1
Muu: Teadsin Keelepesa rühma olemasolust lasteaias, aga lasteaia valikul ei mänginud see olulist rolli, sest valisin kodulähedase lasteaia. Üks laps käis Keelepesa rühmas, teine mitte.	1
Muu: Esimeses rühmas olles kasvatajad tegelesid ja õpetasid, aga suuremas rühmas minu teada enam ei tegeleta sellega.	1
Üldkokkuvõte	57

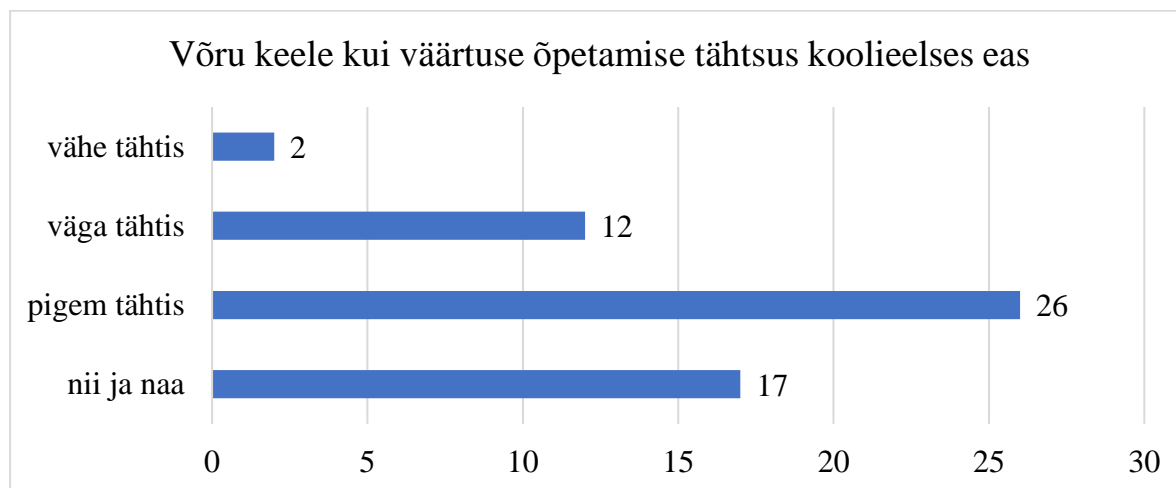
Küsimustiku vastustest selgus, et vastanud lapsevanemate lastest 29 ei käi Keelepesa rühmas ja 28 last käib Keelepesa rühmas. Lapsevanemate arvamused Võru maakonna Keelepesa rühmade piisavusest on illustreeritud lisas 5. Küsimustiku vastustest selgus, et 56% vastanud lapsevanematest hindasid Keelepesa rühma olemasolu oluliseks (joonis 6).

Joonis 6. Lapsevanemate arvamus Keelepesa rühma olulisusest.

Küsimustiku vastustest selgus, et juhul, kui pakutakse lasteaias võimalust lapse rühma vahetuseks tavarühmast Keelepesa rühma, siis 20 lapsevanemat vahetaksid lapse soovil rühma; 17 lapsevanemat vastasid, et sõltub lapse vanusest, kas vahetaksid; 12 lapsevanemat ei

osanud vastata, 6 lapsevanemat vastanutest ei vahetaks kindlasti ja kaks lapsevanemat vahetaksid võimalusel kindlasti. Vastuste tulemusel arvab 44% lapsevanematest, et ükskõik mis keele õppimist on väga oluline alustada varases eas, ja 33% leiavad koolieelses eas keele õppimise kohta, et see on oluline, aga laps peab seda ise soovima.

Vastajatest 2 lapsevanemat peavad koolieelses eas Võru keele kui väärtuse õpetamist vähetähtsaks (joonis 7).

Joonis 7. Võru keele kui väärtuse õpetamise tähtsus koolieelses eas.

Tõenäosust, et koolieelses eas õpitud keeleoskusi laps tulevikus edasi arendab/õpib, pidas suureks 40% vastajatest, keskmiseks 33% vastajatest, väga suureks 18% vastajatest, 7% väikseks ja 2% väga väikseks.

Küsimustiku teises osas vastasid lapsevanemad esmalt kahele avatud küsimusele. Vastajatest 33 arvavad, et koolieelses eas Võru keele õpetamine võib aidata keele kasutajaskonna suurenemisele kaasa. Näiteks on üks lapsevanem välja toonud: „*Jah, igapäevaselt on niikuinii kasutuses riigikeel, seega teadlikult Võru keele tunde andes suureneb keeletunnetus, ja kui piisavalt suur grupp seda valdab, siis on see ka nooremate inimeste jaoks normiks.*“ Järgmisse kategooriasse on koondatud vastused, kus lapsevanemad ei nõustu või pigem ei nõustu küsimusega, nii arvasid viis vastajat. Näiteks üks lapsevanem kirjutas: „*Usun, et mitte. Kui kodus igapäevaselt seda keelt ei kasutata, siis ei pruugi see leida kasutust ka lapsel tulevikus.*“ Valdavalt on lapsevanemad vastuse juures seda meelt, et kodus keskkonnas peab sellele samuti rõhku pöörama. Neljandas kategoorias olid 11 lapsevanema vastused, mida konkreetselt ei liigitatud, näiteks „*Tihti on see veel ainus kokkupuude Võru keelega, sest vaevalt nooremate seas seda enam palju kodus räägitakse.*“

Aga kui on varakult kokkupuude, siis kujuneb arusaam ja teadmine kiiremini ja sügavam.“

Teine lapsevanem väitis: *„Võib aidata, aga see tähendaks, et koolis peab keele õpe jätkuma.*“

Küsimustiku teine avatud küsimus oli „Kas Võru keele õppe kaudu mõistab Teie arvates koolieelne laps Võru keele tähtsust? Põhjendage. Esimese kategooria alla liigitatud lapsevanemate vastustes (n = 23) on välja toodud: *„Ei, keelekeskkond on ikka vanemate kujundada ja sellest lähtuvalt on see lapsele arusaadav suhtluskeel.*“ Lapsevanemate arvates on lapsed selleks liiga noored ja peaksid saama lisaks keeleõppele juurde kultuurilist tausta. Lapsevanemad, kelle vastused (n = 14) on liigitatud teise kategooriasse, on öelnud, et lapsed mõistavad seda keelt, kui see on laste jaoks huvitavalt õpetatud. Üks lapsevanem nentis aga, et: *„Ikka. Meie peres on see nagu salakeel, kui kuhugi läheme ja ei taha, et teised aru saaksid.*“ Muude vastuste kategoorias on arvatud (n = 7), et keelt kuuldes ja rääkides on sellel mingigi võimalus alles jääda ning märgitud on kodus selle väärtustamise tähtsusest. *„Kas just tähtsust mõistetakse, aga saadakse aimu traditsioonidest, laps kuuleb ja räägib seda kaasa ja vähemalt on keelel mingigi võimalus alles jääda*“. Esines ka järgnev lapsevanema arvamus: *„See oleneb, kui palju õpetatakse ja sisendatakse seda, ka koduse poole pealt ning ka mujal ühiskonnas*“.

Küsimustiku kolmandale osale vastasid ainult need lapsevanemad, kelle laps käib Keelepesa rühmas. Küsimustiku vastustest selgus, et 16 lapsevanemat said lapse juhuslikult Keelepesa rühma ja see sobis neile, 10 lapsevanemat ei olnud teadlikud, et laps saab Keelepesa rühma, kaks lapsevanemat soovisid, et nende laps saaks Keelepesa rühma. Lapse Keelepesa rühma valiku puhul on 72% vastanud lapsevanematest Keelepesa rühma valikuga väga rahul, 17% pigem rahul.

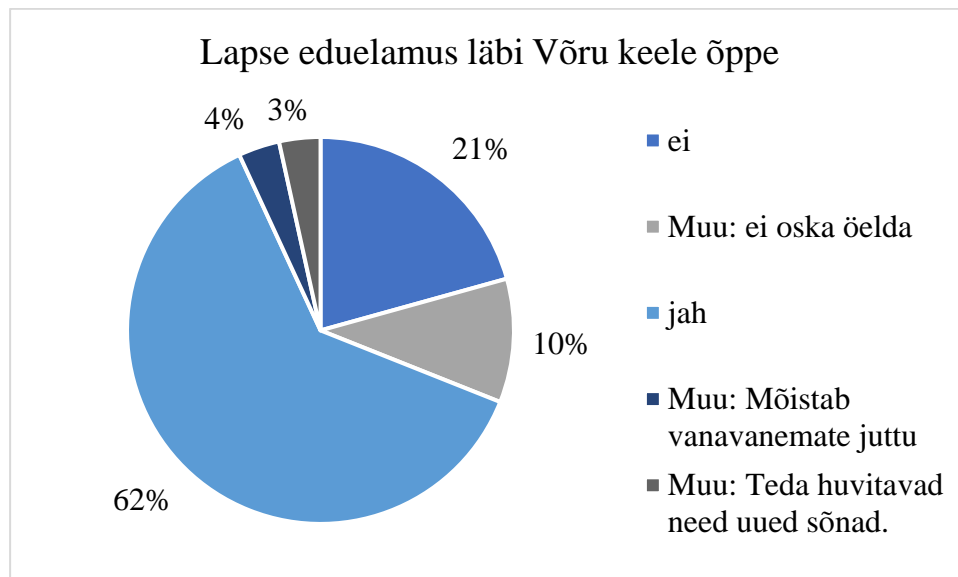
Võru keele õppimist koolieelses eas pidasid vastanud lapsevanematest 13 pigem oluliseks, 11 väga oluliseks, 4 vastasid „nii ja naa“ ning 1 vastaja vastas, et pigem ei ole oluline. Küsimuste vastustest selgus, et 45% lapsevanematest arvab, et nende laps on Keelepesa rühmas keeleõppega väga rahul, kõik vastused on illustreeritud lisas 6 joonisel 8. Lapsevanemate arvamused Võru keele õppimisel koolieelses eas kaasneva pingega on kokkuvõtlikult esitatud lisas 7 joonisel 9.

Urija soovis teada saada, kui palju kasutavad Keelepesa rühmas õppivad lapsed kodus keskkonnas Võru keelt. Lapsevanematest 21% vastasid, et kodus keskkonnas praktiseerib laps Võru keele oskust tihti, teised vastused on välja toodud tabelis 6.

Tabel 6. Koduses keskkonnas Võru keele praktiseerimine

Vastus	Vastajaid	Osakaal
Igapäevaselt.	0	0%
Tihti.	6	21%
Harva.	9	31%
Üksikud korrad on seda teinud.	8	28%
Üldse pole.	3	10%
Muu: Ise väga ei kasuta, aga kui temaga räägitakse, siis pigem saab aru.	1	3%
Muu: Keel pole ka koduses keskkonnas võõras, seega ei oska eritada, kus parajasti need teadmised tulnud on.	1	3%
Muu: Siis, kui on midagi enda jaoks midagi põnevat õppinud.	1	3%
Üldkokkuvõte	29	100%

Lapsevanematel paluti küsimustikus vastata, millisel määral toetavad nad lisaks lapse Võru keele õppimist. Vastustest selgus, et 7% vastanutest ei ole huvi tundnud keele õppe kohta lasteaias, vastused illustreeritult lisas 8 tabelis 7. Töö autor soovis teada, kas lapsevanemate arvates on nende laps läbi Võru keele õppe lasteaias tundnud eduelamust, tulemusi näitlikustab joonis 10.

Joonis 10. Lapse eduelamus läbi Võru keele õppe.

Viimase küsimusega sooviti lapsevanematelt teada, kas nad on soovitanud või soovitaks teistele lapsevanematele lapse Keelepesa rühma panemist. Tulemustest selgus, et 6 vastajat on soovitanud teistele vanematele lapse Keelepesa rühma panemist (lisas 9 tabel 8).

Arutelu

Võru keele säilimiseks ja selle maine tõstmiseks on Võru Instituudi eestvedamisel alates 2009. aastast viidud läbi Vana-Võrumaa lasteaedades keelepessaõpet (Võru Instituut, *s.a.*). Uurimisprobleem tulenes asjaolust, et puuduvad teadmised lapsevanemate arvamusel Võru keele õpetamise kohta koolieelsetes lasteasutustes. Uurimisprobleemist lähtuvalt oli töö eesmärk välja selgitada, kuivõrd teadlikud on lapsevanemad Võru keele õpetamisest koolieelsetes lasteasutustes Võru maakonnas ning lapsevanemate arvamused ja hinnangud Võru keele kui olulise kultuuriväärtuse õpetamisele koolieelses lasteasutuses. Arutelu kulgeb uurimisküsimustest lähtuvalt.

Esimese uurimisküsimusega sooviti jõuda teadmiseni, millisel määral on Võru maakonna lapsevanemad teadlikud Keelepesa rühmadest ja nendes Võru keele õpetamisest. Eesti lasteaedades ollakse järjest enam valmis erinevate eri keeleprogrammide ellu viimiseks (Brown, 2022). Üheks selliseks võib pidada ka Võru keelele suunatud Keelepesa Võrumaa lasteaedades. Tööst selgus, et üle veerandi vastanud lapsevanematest pole teadlikud, mis on Keelepesa. Arvestades erinevate meediakajastustega Keelepesa kohta, mida on olnud eelmisel aastal üsna palju (Võru Instituut, *s.a.*), võinuks arvata, et lapsevanemad on Keelepesast rohkem teadlikud. Võttes arvesse vastajate vanuselise tulemuse, võinuks oletada, et selles vanuses inimesed on meediakajastustega kursis. Keelepesa rühma tegutsemisest lasteaedades, kus nende laps käib, ei teadnud samuti üle veerandi vastanud lapsevanematest. Seega võib järeldada, et lapsevanemate laiemad teadmised Keelepesa tegutsemisest pigem väikesed. Üle poole vastajatest ei teadnud last lasteaeda pannes seal tegutsevast Keelepesa rühmast. Sellest järeldub, et sellel teemal informatsiooni edastamine ja jagamine on olulised. Tammik jt (2017) on samuti rõhutanud, et väärtuskasvatuse seisukohalt on kõige olulisem kõigi osapoolte koostöö. Seega saab järeldada, et erinevates kanalites tuleks infot jagada ja inimeste teadlikkust tõsta, et inimestel kujuneks positiivne suhtumine kohaliku keele ja kultuuri hoidmisse.

Maakondlikul tasandil Keelepesa rühmade piisavuse küsimuse juures tõid vastajatest üle poole välja, et nad ei ole teadlikud, kui palju selliseid rühmasid üldse on. Lapsevanemate teadlikkust Võru keele õpetamisest lasteaedades ja Keelepesa tegevustest oleks seega vajalik rohkem tõsta. Seda saavad teha nii lasteaiad ise kui ka Võru Instituut. Suurem informeerimine tõstaks vanemate teadlikkust Keelepesa rühmade eripärast ja pakuks neile võimaluse otsustada keelekümbelrühma kasuks. Ka Koreinik (2015) on öelnud, et põlvkondlikku keeleülekannet toetav oluline keelekasutusvaldkond on haridus. Teisest küljest on kasulik

teada, et on piisavalt lapsevanemaid, kellel on piisavalt infot. Kokkuvõtlikult võib öelda, et lapsevanemate teadlikkus Keelepesa rühmadest on pigem madal, täiendav info võib anda juurde rohkemale hulgale inimestele sellekohaseid uusi teadmisi.

Teise uurimisküsimusega sooviti teada saada, kuivõrd oluliseks peavad lapsevanemad Võru keelt kui kultuuriväärtust ja Võru keele kui väärtuse õpetamist koolieelses eas. Küsitluses osalenud lapsevanemate vastustest selgus, et peaaegu poolte vastajate lapsed käivad Keelepesa rühmas ja poolte vastajate lapsed käivad tavarühmas. Ometigi oli tulemustest näha, et ainult mõnele lapsevanemale oli lasteaia valikul Keelepesa rühma olemasolu väga oluline ja nende lasteaia valik sai lähtuvalt sellest tehtud. Keelekümblus ei ole kohustuslik, vaid on vabatahtlik. Baker (2006) on seisukohal, et kui vanemad otsustavad vabatahtlikult panna lapse keelekümblusesse, siis selle ajendiks on nende enda kultuurilised veendumused. Kui ühiskonnas ja kultuuris hoitakse väärtusi tähtsatena juba lapsepõlvest alates, elatakse väärtuste järgi, siis need on püsivad ja kanduvad põlvest põlve edasi (Harro-Loit *et al.*, *s.a.*; Nugin & Veisson, 2005; Mosen, 2011). Selle põhjal saab lõputöö autor järeldada, et kodus keskkonnas Võru keelt väärtustavad vanemad otsivad võimalusi, et ka nende lapsed seda rohkem väärtustaksid.

Keelepesa rühmade olemasolu peavad lapsevanematest enamasti oluliseks või väga oluliseks. Teoorias on välja toodud Laihi (2017) arvamus, et Keelepese säilimine sõltub suuresti kogukonna toetusest, suhtumisest kohaliku keele ja kultuuri alalhoidmisse ja kasutamisse. Sellest võib järeldada, et lapsevanemad hindavad läbi Keelepesa rühmade olemasolu Võru keele õpet ja toetavad seda.

Lapsevanemate arvates on Võru keele kui väärtuse õppimine varases eas väga oluline. Lunjova ja Maiberg (2012) on välja toonud, et kui laps hakkab keelt õppima varases eas, ei teki tal probleeme keelte õppimisel ega nende sassi ajamisel. Chondrogianni jt (2017) on seisukohal, et laste teise keele õpetamine mõjutab nende kognitiivsete võimete arengut. Sellega seonduvalt võiks järeldada, et Võru keele kui väärtuse õpetamine varases eas on lapsevanematele väga oluline ning lisaks Võru keele õpetamisele mõjutab ka laste kognitiivsete võimete arengut varajases eas.

Kolmanda uurimisküsimusega taheti teada saada, kuidas hindavad Võru keele õpet need lapsevanemad, kelle laps käib Keelepesa rühmas. Lapse Keelepesa rühma panemisega on enamus vastanud lapsevanemaid väga rahul. Neid seisukohti võib võrrelda Mitti (2012) väitega, et väärtused väljendavad inimeste käitumist ja nendest kujunevad inimeste harjumused. Selle põhjal saab lõputöö autor järeldada, et arvestades lapsevanemate rahulolu

lapse Keelepesa rühma panemisega, on vanemad väärtustest teadlikud ja teadvustavad neid ka lastele, millest võivad kujuneda harjumused.

Kodus keskkonnas praktiseerib lapsevanemate vastuste kohaselt Võru keelt tihti ainult viiendik vastanute lastest. Üle poolte vastanud vanematest toetavad lisaks lapse Võru keele õppimist sellega, et lasevad lapsel kodus öelda, mida nad on õppinud. Golubeva ja Pere (2017) on välja toonud seisukoha, et lisaks esimese keele toetamisele peavad vanemad last toetama ka lapse teise keele õppimisel teda märgates ja innustades. Samuti on Golubeva ja Pere (2017) välja toonud, et lastel on motivatsioon teist keelt õppida ja rääkida siis, kui nad saavad seda kasutada. Lõputöö autor saab järeldada, et kui lapsevanemad toetavad lapse Võru keele õpinguid, võib lapsel tekkida suurem motivatsioon selle keele kasutamiseks.

Töö praktiline väärtus, kitsaskohad, soovitused

Bakalaureusetöö praktiliseks väärtuseks saab lugeda uurimistulemusi, millest selgus, et lapsevanemate teadmised Keelepesa tegutsemisest Võru maakonna lasteaedades on pigem madalad, aga nad peavad oluliseks Võru keele kui väärtuse õpetamist koolieelses eas ja hindavad Võru keele õpetamist Keelepesa rühmas. Töö autorile teadaolevalt ei ole varasemalt lapsevanematega tehtud uuringut Võru keele õpetamise kohta Keelepesa rühmades, seetõttu võivad bakalaureusetöö uuringutulemused olla kasulik teave nii Võru Instituudile kui ka Võru maakonna lasteaedadele, kus tegutseb Keelepesa rühm.

Töö kitsaskohaks võib välja tuua küsimustikule väikese vastajate arvu, millest tulenevalt peaks tulemuste üldistamisse suhtuma kriitiliselt. Väikese vastajate arvu tõttu ei ole võimalik luua ulatuslikku ülevaadet. Töö kitsaskohaks võib ka pidada küsimustiku põhjal saadud lühikesi vastuseid. Veebiküsimustiku küsimused olid valdavalt valikvastustega, mis võimaldasid lapsevanemal vaid konkreetset valikut teha. Lapsevanemate põhjalikumaid vastused oleks saadud intervjuudest lapsevanematega. Ühe töö kitsaskohana on autori arvates ka liiga pikk küsimustik, kus küsimused olid laialivalguvad.

Edaspidisteks uurimusteks soovitab töö autor sisukamate vastuste saamiseks kasutada andmekogumismeetodina lastevanemate intervjuerimist. Samuti võiks tulevikus olla lapsevanemate seisukohtade uurimine konkreetsemalt piiritletud.

Tänuõnad

Töö autor soovib tänada kõiki lasteaedasiid ja lapsevanemaid, kes andsid panuse bakalaureusetöö valmimisse. Autori tänu kuulub ka Võru Instituudile, kelle kaudu oli

võimalik saada infot Keelepesa tegevuse ja Võrumaa lasteaedade Keelepesa rühmade kohta. Eriiselt suur tänu kuulub juhendajatele Ilona Võigule ja Tiia Krassile, kes olid töö valmimisel suureks toeks.

Autorluse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Jane Liiv

(allkirjastatud digitaalselt)

kuupäev: 24.05.2023

Kasutatud kirjandus

- Baker, C., (2006). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism. 4th Edition.*
<https://criancabilingue.files.wordpress.com/2013/09/colin-baker-foundations-of-bilingual-education-and-bilingualism-bilingual-education-and-bilingualism-27-2001.pdf>
- Barni, D., Danioni, F., & Benevene, P. (2019). Teachers' self-efficacy: The role of personal values and motivations for teaching. *Frontiers in Psychology*, 10, 1–7.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01645>
- Beilmann, M. (2020). Küsimustiku koostamine. <https://samm.ut.ee/k%C3%BCsitlusuuringud>
- Brown, K. (2022). Kahesuunalise keelekümbelprogrammi kasutuselevõtt ja arendus Eesti lasteaedades ruumilisest vaatenurgast. Ressursid ja riskid. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, nr 10(2), 178–202. <https://doi.org/10.12697/eha.2022.10.2.07a>
- Brown, K. (2022). Keeleökoloogia ja mitmekeelne haridus. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, nr 10(2), 10–28. <https://doi.org/10.12697/eha.2022.10.2.02a>
- Caplan, F., & Caplan, T. (1983). *The early Childhood Years. The 2 to 6 Years Old.* Bantam Books.
- Chondrogianni, V., Puric, D., & Vuksanovic, J. (2017). Cognitive advantages of immersion education after 1 year: Effects of amount of exposure. *Journal of Experimental Child Psychology*. 159 (2017), 296-309.
- Eesti Entsüklopeedia (s.a.).
[http://admin.entsyklopeedia.ee/ENE%208.%20k%C3%B6ide.%20Tink%E2%80%9393Yver%20\(1976\)/NENE8_page_0551.jpg](http://admin.entsyklopeedia.ee/ENE%208.%20k%C3%B6ide.%20Tink%E2%80%9393Yver%20(1976)/NENE8_page_0551.jpg)
- Eesti Keele Instituut (s.a.). <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/kakskeelsus/1>
- Eesti Keele Instituut (s.a.). <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/rahvakultuur/1>
- Eesti Keele Instituut (s.a.). <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/keelek%C3%BCmlus/1>
- Eesti Rahvakultuuri Keskus (s.a.). <https://rahvakultuur.ee/2020/03/30/vana-voromaa/>
- Eesti Vabariigi põhiseadus (1992). *Riigi Teataja* 1992, 26, 349.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/115052015002?leiaKehtiv>
- Goulubeva, A., Pere, K.-K., (2017). *Varajane mitmekeelsus ja keeleõpe.*
<https://dea.digar.ee/?a=is&oid=JVylevharidussyst201712&type=staticpdf&e=-----et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA----->

- Gusjuka1, N., Tuula, M., & Õun, T. (2022). Kahesuunaline keelekümblus Eestis: lastevanemate ootused, kogemused ja hinnang programmi rakendamisele. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, nr 10(2), 152–177. <https://doi.org/10.12697/eha.2022.10.2.06>
- Haridus- ja Noorteamet (s.a.). <https://harno.ee/keelekumblus>.
- Harro-Loit, H., Jung, N., & Sutrop, M. (s.a.). *Väärtused ja väärtuskasvatus*. Tartu Ülikooli Eetikaveeb. <https://www.eetika.ee/et/vaartused-vaartuskasvatus-4>
- Hennoste, T., & Pajusalu, K. (2013). *Eesti keele allkeeled. Õpik gümnaasiumile*. Eesti Keele Sihtasutus.
- Hirsnik, H., & Parder, M.-L. (2020). Väärtuskasvatust toetavad tegevused ja nende enesehinnanguline tulemuslikkus Eesti üldhariduskoolide näitel. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, nr 8(2), 245–271. <https://doi.org/10.12697/eha.2020.8.2.10>
- Hornbergner, N. H. (2011). *Can Schools Save Indigenous Languages?: polity and practice on four continents*. Palgrave Macmillian.
- Irmeli, M. I. (1996). *Ingrian Finnish: Dialect Preservation and Change*. Sweden by Gotab.
- Jürimäe, M., & Treier, J. (2008). *Õppekavad ja Lasteaed*. Tartu Ülikooli kirjastus.
- Kabun, K. (2019). *Võru keelepasa laste Võru keele oskus*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Keelepasa arengukava, 2020-2030 (s.a.). <https://wi.ee/wp-content/uploads/2020/04/Keelepasa-arengukava-2020-2030-1.pdf>
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). *Riigi Teataja I 2008, 23, 152*. (<https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772?leiaKehtiv>).
- Koreinik, K. (2015). *Võru keel: ELDA uuringu kokkuvõte*. Tartu Ülikool.
- Koreinik, K. (2017). *The Võru language in education in Estonia*. Mercator European Research Centre on Multilingualism and Language Learning.
- Kuurme, T. (2011). *Kõneldud ja elatud väärtused erinevates pedagoogilistes kultuurides*. TLÜ Kirjastus.
- Kuurme, T., & Veisson, M. (2010). Ülevaade väärtustest, väärtuskasvatusest ja moraalist. M. Veisson, (Toim). *Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatus lasteaias*. (lk 9-25). Tartu Ülikooli eetikakeskus. Eesti Keele Sihtasutus.
- Laihi, T.-M. (2017). *Skolt Sámi Language and Cultural Revitalization: A case study of a Skolt Sámi language nest*. Publitseerimata magistritöö. University of Helsinki.
- Maher, J. (2017). *Multilingualism: A very short introduction*. Oxford: Oxford University Press.

- Mitt, M. (2012). *Väärtuskasvatus. Tarkuste Hoidise abil. Eesti rahvapärimusel põhinev metoodika lasteaedadele ja algkoolidele*. MTÜ Väärtuskoolitus.
- Mosen, K. (2011). *Rahvakultuur väärtuskasvatuse osana lasteaias*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Nugin, K., & Veisson, M. (2005). The Relationship between intelligence, language, and creativity development of preschool children with their developmental environment. L. Talts, & M. Vikat (Toim), *Laste kasvukeskkond Eestis ja Soomes III*. Teadusartiklite kogumik. (lk 106-117). Tallinna Ülikool.
- Ojar, T. (2005). *Võrukeelne kodu*. Võru Instituut.
- Pajusalu, K. (2020). Võru murre. T. Hennoste (Toim), *Eesti murded ja kohanimed* (lk 188-202). AS Pakett trükikoda.
- Rüütel, I., & Tiit, E-M. (2005). *Pärimuskultuur Eestis – kellele ja milleks*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Saar, E. (s.a.). Keele ajalugu. <https://wi.ee/et/voru-keel/keele-ajalugu/>
- Schihalejev, O. (2012). *Õppemeetodid väärtuskasvatuse teenistuses – miks ja kuidas*. Tartu Ülikooli eetikakeskus.
- Sutrop, M., Lauristin, M., Loogma, K., & Eamets, R. (2019). Ekspertühmade tulevikuvisionid ja ettepanekud Eesti haridus-, teadus-, noorte- ja keelevaldkonna arendamiseks aastatel 2021–2035.
- Sutrop, M. (2015). Can values be taught? The myth of value-free education. *Trames*, 19(2), 189–202. <https://doi.org/10.3176/tr.2015.2.06>
- Sutrop, M. (2009). Väärtused ja haridus ühiskondlikus kontekstis. M. Sutrop, P. Valk, & K. Velbaum (Toim), *Väärtused ja väärtuskasvatus. Valikud ja võimalused* 21. sajandi Eesti ja Soome koolis. (lk 50-68). Eesti Keele Sihtasutus.
- Sutrop, U. (2000). *Estonian Language*. Eesti Instituut.
- Tammik, A., Veisson, M., & Ülavere, P. (2017). Väärtused ja väärtuskasvatus alushariduses. K. Nugin, & T. Õun (Toim), *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias*. (lk 68-80). AS Atlex.
- Tuuling, L. (2012). Mitmekultuuriline haridus. I. Järva (Toim), *Meie mitmekultuuriline lasteaed* (lk 5-8). Tallinna Ülikooli Pedagoogiline seminar.
- Võru Instituut (s.a.). <https://wi.ee/et/instituudist/>
- Võru Instituut, Keelepesa (s.a.). <https://wi.ee/et/tegemised/keelepesa/>
- Võru Instituudi põhimäärus (2004). *Riigi Teataja RTL 2004, 152, 2295*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/123082019010>)
- Õunapuu, L. (2014). Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes.

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf

Lisa 1. Küsimustik

Lugupeetud koolieelse lasteasutuse lapsevanem

Olen Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja eriala 3. kursuse tudeng. Kirjutan bakalaureuse tööd lastevanemate arvamusest Võru keele õpetamisse koolieelses lasteasutuses. Lõputööga seoses palun Teie abi ankeedi täitmisel. Küsimustik koosneb kolmest osast, mis võtab aega umbes 15 minutit. Küsimustiku kaks esimest osa on vastamiseks kõikidele lapsevanematele ja küsimustiku kolmas osa lapsevanematele, kelle laps käib Keelepesa rühmas. Küsimustik võimaldab Teil mõelda Võru keelest kui väärtusest, Võru keele õpetamisest koolieelses lasteasutuses. Palun võtke natukene aega ja vastake ankeedis igale küsimusele järjest. Ankeedis olevatele küsimustele ei ole õigeid ega valesid vastuseid, vastused on Teie arvamus, kuidas ennast seosest käsitletava teemaga tunnete.

Valmiva uurimistööga on võimalik tutvuda alates juunist 2023. Küsitlus on anonüümne ning Teie vastused ei seostata Teie isiku ega lasteaiaga. Aitäh, kui leiate aega ning aitate minu lõputöö valmimisele kaasa.

Esimeses osas palun vastake Teie enda kohta käivate taustandmete kohta.

- 1) Teie sugu
- naine
 - mees
 - ei soovi määratleda

- 2) Teie vanus
- kuni 25 aastat
 - 26-35 aastat
 - 36-45 aastat
 - 46 ja rohkem

- Teie lapse vanus
- kuni 2 aastat
 - 2-3 aastat
 - 4-5 aastat
 - 6 ja rohkem

- 3) Kas olete põline võrumaalane?
- jah
 - ei (palun kirjutage alla, kust olete pärit)
 - Pärit.....
- 4) Kas olete teadlik Võru keele kui Lõuna-Eestis üks kasutatavama keele eripärast?
- jah
 - ei
- 5) Kas Võru keel on Teie arvates üks kultuuriväärtusi, mis säilitamist vajab?
- jah
 - ei
 - ei oska öelda
- 6) Kas Teie jaoks on oma kultuuri ja keele säilimine oluline?
- jah
 - ei
 - ei oska vastata
- 7) Kas Teie jaoks on oluline kohaliku kultuuri ja keele edasi andmine lastele?
- jah
 - ei
- 8) Kas Teie lapsepõlves räägiti kodus Võru keelt?
- jah
 - ei
- 9) Kas olete ise Võru keelt õppinud?
- ei
 - olen kodus keskkonnas selle selgeks saanud
 - mulle on seda õpetatud (koolis/lasteaias)
 - olen hilisemas eas ise õppinud
- 10) Palun märkige alljärgnevalt, kuidas olete Teie seotud Võru keelega.
- ei ole üldse seotud
 - saan aru, aga ei räägi
 - oskan ise rääkida, aga ei kasuta
 - suhtlen mõningal määral
 - kasutan igapäevaselt
 - kasutan igapäevaselt ja õpetan kodus lastele

Teises osas palun vastake küsimustele, mis on seotud Võru keele, Keelepesa ja keele õppimisega.

- 11) Kas olete teadlik, mis on Keelepesa?
- jah
 - ei
- 12) Kas olete teadlik, et Teie lasteaia tegutseb Keelepesa rühm?
- jah
 - ei
- 13) Millisel määral mängis rolli lapsele lasteaia valikut tehes Keelepesa rühma olemasolu?
- ei teadnud sellest last lasteaeda pannes midagi
 - ei olnud üldse oluline ja ei uurinud selle kohta
 - uurisin selle olemasolu lasteaedades, aga ei olnud määrav valikul
 - oli väga oluline ja valik sai lähtuvalt selle olemasolust tehtud
 - Muu:...
- 14) Kas Teie laps käib Keelepesa rühmas?
- jah
 - ei
- 15) Kas Teie arvates on Võru maakonnas piisavalt Keelepesa rühmasid?
- ei ole teadlik, palju neid üldse maakonnas on
 - tean ainult mõningaid kohti kus on, aga ei tea palju neid kokku maakonnas on
 - neid on, aga võiks rohkem olla
 - neid on piisavalt
 - arvamus puudub selles osas
- 16) Millisel määral on Teie arvates Keelepesa rühma olemasolu oluline?
- väga oluline
 - oluline
 - natukene
 - pole üldse oluline
 - ei oska öelda
- 17) Kuidas otsustaksite, kui Teile pakutakse lasteaia võimalust lapse rühma vahetuseks tavarühmast Keelepesa rühma?
- vahetaksin kindlasti rühma
 - vahetaksin lapse soovil rühma
 - sõltub lapse vahusest, kas vahetaksin
 - kindlasti ei vahetaks
 - ei oska vastata
- 18) Kuidas te üldse suhtute (ükskõik mis) keele õppesse koolieelses eas?
- väga oluline alustada varases eas
 - oluline, aga laps peab ise soovima

- kui laps soovib võib õppida, aga minu jaoks pole oluline
- pole eriti oluline
- ei ole üldse oluline
- ei oska vastata

19) Millisel määral peate Võru keele kui väärtuse õpetamist tähtsaks koolieelses eas?

- väga tähtis
- pigem tähtis
- nii ja naa
- vähe tähtis
- ei ole üldse tähtis

20) Kui suur on Teie arvates tõenäosus, et koolieelses eas õpitud keeleoskusi laps tulevikus edasi arendab/õpib?

- väga suur
- suur
- keskmine
- väike
- väga väike

21) Kas Teie arvates võib koolieelses eas Võru keele õpetamine aidata keele kasutajaskonna suurenemisele kaasa? Palun põhjendage.

.....

22) Kas Võru keele õppe kaudu mõistab Teie arvates koolieelne laps Võru keele tähtsust? Põhjendage.

.....

Kolmandas osas palun vastata ainult nendel lastevanematel, kelle laps käib lasteaias Keelepesa rühmas.

23) Kas Keelepesa rühma valik oli kindel otsus?

- jah, soovisime seda
- juhuslikult saime ja sobis
- polnud teadlik, et saab Keelepesa rühma
- ei mäleta

24) Kuidas hindate valikut, et lapse Keelepesa rühma panite?

- väga rahul
- pigem rahul
- nii ja naa
- pigem ei ole rahul
- ei ole üldse rahul

25) Kuivõrd oluline on Teie jaoks kohaliku keele õppimine juba koolieelses eas?

- väga oluline
- pigem oluline
- nii ja naa
- pigem ei ole oluline
- ei ole üldse oluline

26) Kas Teie arvates on Teie laps Keelepesa rühmas keeleõppega rahul?

- väga rahul
- pigem rahul
- nii ja naa
- pigem ei ole rahul
- ei ole üldse rahul

27) Kas olete ise rahul oma lapse keeleõppega lasteaias?

- väga rahul
- pigem rahul
- nii ja naa
- pigem ei ole rahul
- ei ole üldse rahul

28) Kas Teie arvates on koolieelses eas Võru keele õppimine Teie lapsele liigset pinget tekitanud?

- väga palju
- pigem on
- nii ja naa
- pigem ei ole
- ei ole üldse

29) Kas Teie arvates võib Võru keele õpe tekitada lisakoormust koolieelses eas?

- väga palju
- pigem jah
- nii ja naa
- pigem ei
- ei tekita üldse
- Muu:...

30) Kuivõrd palju praktiseerib Teie laps koduses keskkonnas Võru keele oskust, mis on lasteaias õpitud?

- igapäevaselt
- tihti
- harva
- üksikud korrad on seda teinud
- üldse pole
- Muu:...

- 31) Millisel määral toetate lisaks lapse Võru keele õppimist?
- õpime lisaks kodus
 - harjutame seda, mida lasteaias õpitud
 - laseme lapsel öelda, mida nad on õppinud
 - ei ole huvi tundnud keele õppe kohta lasteaias
 - Muu:...
- 32) Kas Teie arvates on Teie laps läbi Võru keele õppe lasteaias tundnud eduelamust?
- jah
 - ei
 - Muu:...
- 33) Kas olete soovitanud või soovitaksite teistele lapsevanematele lapse keelepesa rühma panemist?
- jah, olen soovitanud
 - ei ole veel, aga kindlasti soovitan
 - ei ole ja ei soovita
 - Muu:...

Tänan, et leidsite aja vastamiseks.

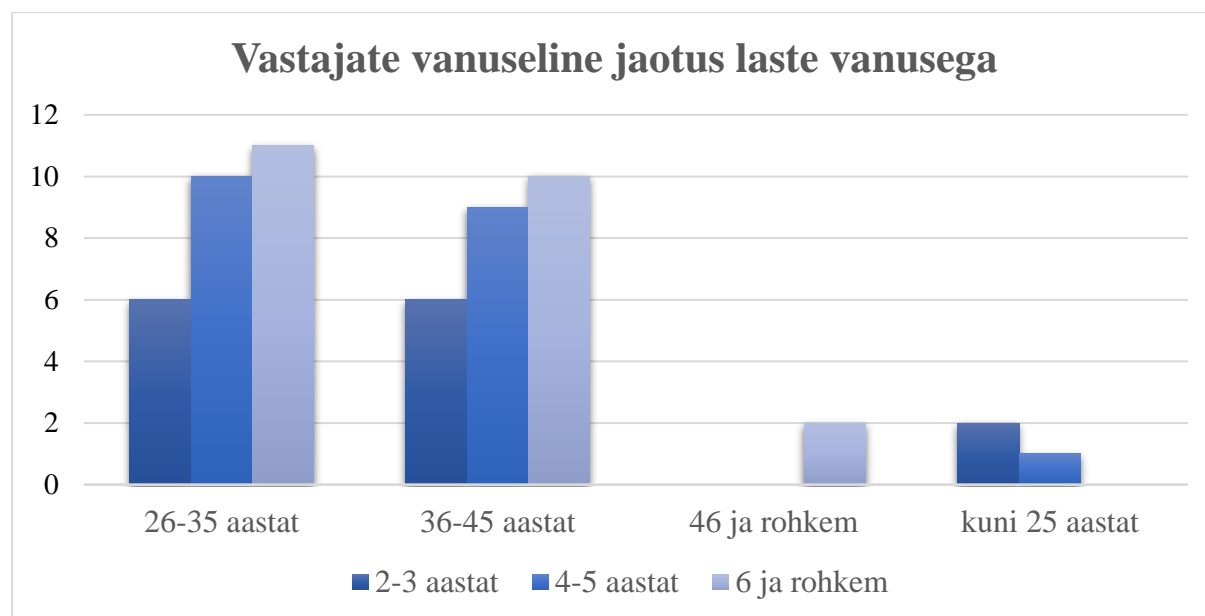
Lugupidamisega

Jane Liiv

Lisa 2. Vastajate vanuseline jaotus laste vanusega

Tabel 1. Vastajate vanuseline jaotus laste vanusega.

Vastajate vanus	Laste vanus			Üldkokkuvõte
	2-3 aastat	4-5 aastat	6 ja rohkem	
26-35 aastat	6	10	11	27
36-45 aastat	6	9	10	25
46 ja rohkem			2	2
kuni 25 aastat	2	1		3
Üldkokkuvõte	14	20	23	57

Joonis 1. Vastajate vanuseline jaotus laste vanusega

Lisa 3. Taustaküsimuste vastused

Tabel 2. Taustaküsimused Võru keele kohta (n = 57).

Taustaküsimused	jah	ei	ei oska öelda / ei oska vastata
Kas olete teadlik Võru keele kui Lõuna-Eestis ühe kasutatavama keele eripärast?	56	1	
Kas Võru keel on Teie arvates üks kultuuriväärtusi, mis säilitamist vajab?	50		7
Kas Teie jaoks on oma kultuuri ja keele säilimine oluline?	51		6
Kas Teie jaoks on oluline kohaliku kultuuri ja keele edasi andmine lastele?	54	3	
Kas Teie lapsepõlves räägiti kodus Võru keelt?	46	11	

Lisa 4. Vastajate seos Võru keelega ja info vastaja Võru keele õppimise kohta

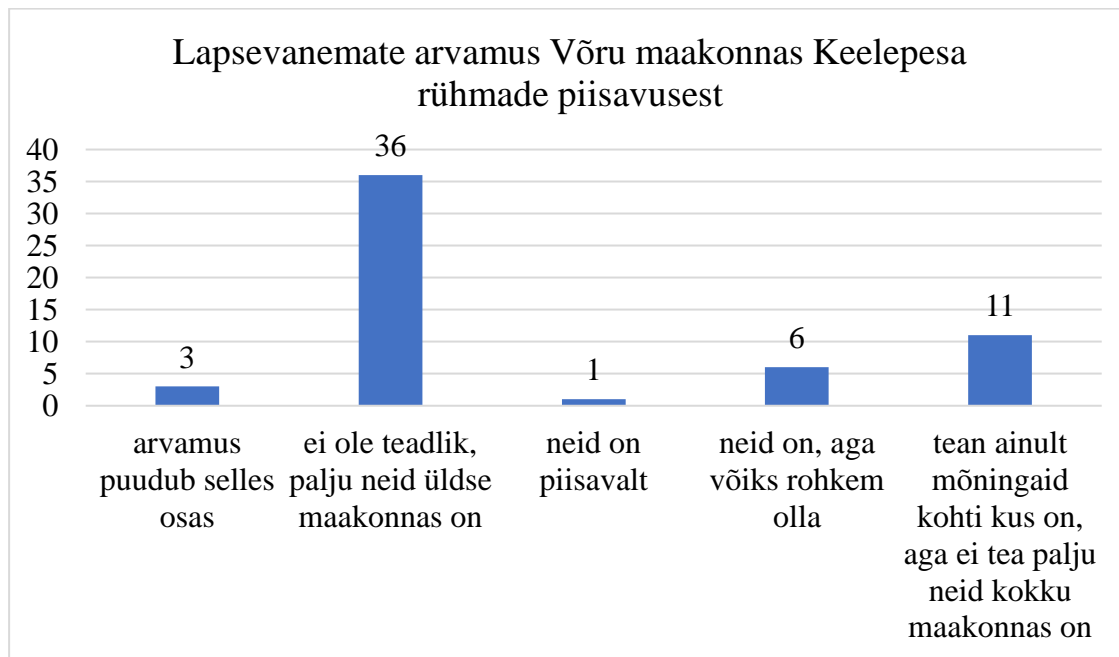
Tabel 3. Info vastaja Võru keele õppimise kohta

Vastused	Vastajad
ei	10
ei, olen kodus keskkonnas selle selgeks saanud	2
mulle on seda õpetatud (koolis/lasteaias)	3
olen hilisemas eas ise õppinud	3
olen kodus keskkonnas selle selgeks saanud	32
olen kodus keskkonnas selle selgeks saanud; mulle on seda õpetatud (koolis/lasteaias)	7
Vastuseid kokku	57

Tabel 4. Vastajate seos Võru keelega

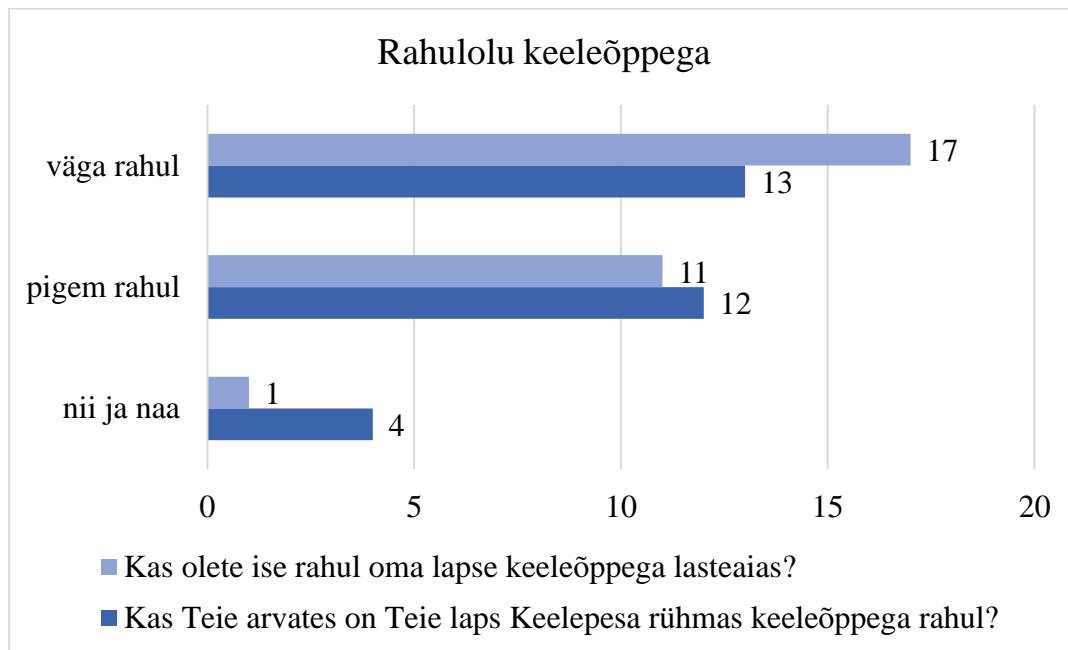
Vastused	Vastajad
ei ole üldse seotud	1
kasutan igapäevaselt	3
kasutan igapäevaselt ja õpetan kodus lastele	5
oskan ise rääkida, aga ei kasuta	8
oskan ise rääkida, aga ei kasuta, suhtlen mõningal määral	3
saan aru, aga ei räägi	17
saan aru, aga ei räägi, oskan ise rääkida, aga ei kasuta	2
suhtlen mõningal määral	14
suhtlen mõningal määral, kasutan igapäevaselt	3
suhtlen mõningal määral, kasutan igapäevaselt ja õpetan kodus lastele	1
Vastuseid kokku	57

Lisa 5. Lapsevanemate arvamus Võru maakonnas Keelepesa rühmade piisavusest

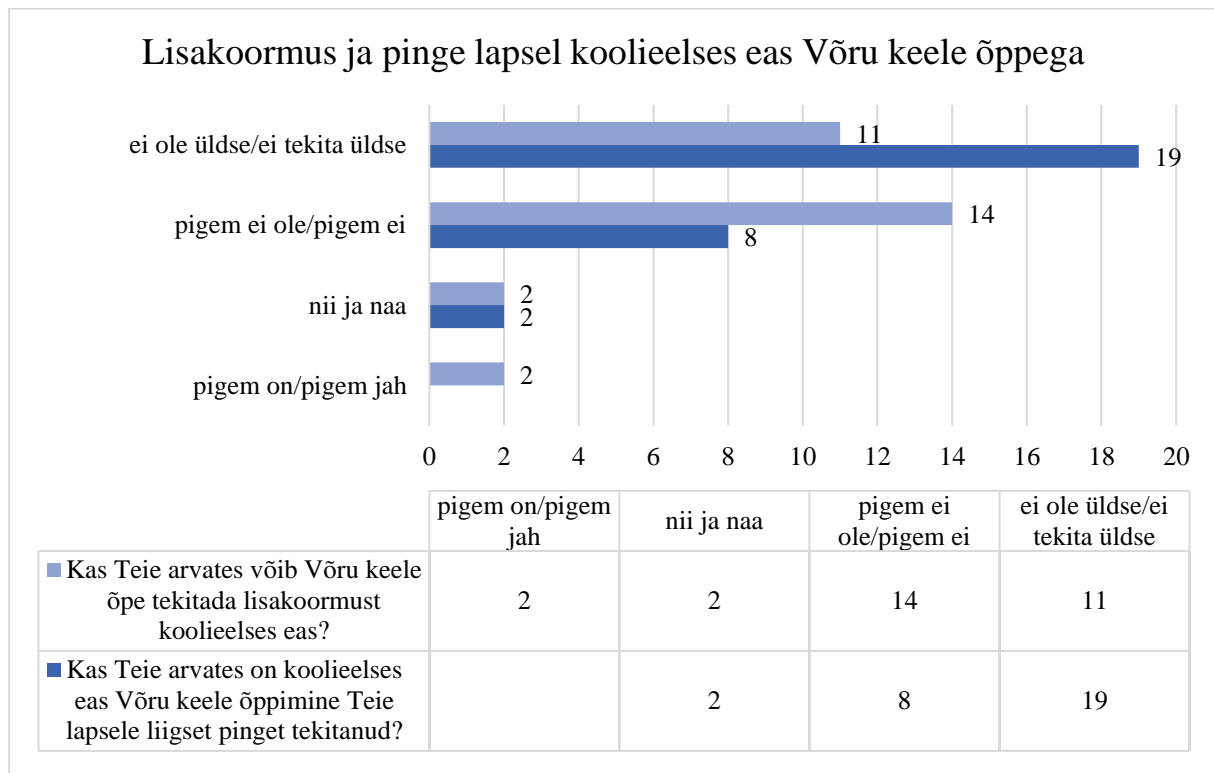
Joonis 5. Lapsevanemate arvamus Võru maakonnas Keelepesa rühmade piisavusest

Lisa 6. Rahulolu keeleõppega

Joonis 8. Rahulolu keeleõppega

Lisa 7. Lisakoormus ja pinget lapsel koolieelses eas Võru keele õppega

Joonis 9. Lisakoormus ja pinget lapsel koolieelses eas Võru keele õppega

Lisa 8. Lapsevanemate toetamine lapse Võru keele õppes

Tabel 7. Lapsevanemate toetamine lapse Võru keele õppes

Vastus	Vastajaid	Osakaal
ei ole huvi tundnud keele õppe kohta lasteaias	2	7%
harjutame seda, mida nad lasteaias on õppinud	0	0%
laseme lapsel öelda, mida nad on õppinud õpime lisaks kodus	19	66%
Muu: Hetkel on ta veel liiga väike, et juurde õpetada. Pigem ise ei räägi, kuna kardan valesti asju öelda.	2	7%
Muu: Kuna on nii väike siis ei oska öelda	1	3%
Muu: Kuna ta on veel nii väike, siis on. see keeruline	1	3%
Muu: Suhtleme tihti võrukeeles, eriti maal vanaisa juures. Laps kuuleb ja uurib sõnu ning küsib, kui kuuleb uut huvitavat sõna	1	3%
Muu: Vanaema ja vanaisa räägivad lapsega Võru keelt tihti kasutades.	1	3%
Muu: Võrukeelsete laulud, ütlused, sõnad ka kodus	1	3%
Üldkokkuvõte	29	100%

Lisa 9. Teistele lapsevanematele Keelepesa rühma soovimine

Tabel 8. Teistele lapsevanematele Keelepesa rühma soovimine

Vastused	Vastajad	Osakaal
Ei ole ja ei soovita	1	3%
Ei ole veel, aga kindlasti soovitan	16	55%
Jah, olen soovitanud	6	21%
Muu: Ei näe sellel mingit erilist efekti, et selle põhjal peaks lasteaeda valima	1	3%
Muu: Ei ole jutuks tulnud	1	3%
Muu: Ei tea	1	3%
Muu: Kellele Võru keel südamelähedane, sellele kindlasti.	1	3%
Muu: Kui keegi on küsinud, siis ikka oleme öelnud, et meile sobib ja oleme rahul	1	3%
Muu: Pole olnud olukorda	1	3%
Üldkokkuvõte	29	100%

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Jane Liiv,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Lapsevanemate arvamused Võru keele õpetamisest koolieelses lasteasutuses“, mille juhendaja on Ilona Võik reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Jane Liiv

24.05.2023